

Nr 83

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till delegationen för atomenergifrågor för budgetåret 1970/71; given Stockholms slott den 13 mars 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Krister Wickman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ökade resurser för tillsynsmyndigheten enligt atomenergilagen, d. v. s. delegationen för atomenergifrågor och dess reaktorförläggningskommitté. Bakgrunden utgörs främst av att utbyggnaden av atomkraftverk i vårt land ställer ökade krav på säkerhetsgranskning och tillsyn. Vidare anges riktlinjer för en avgiftsfinansiering av myndighetens verksamhet. En ökning av anslaget från 610 000 kr. till 1 720 000 kr. föreslås.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 13 mars 1970.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *anslag till delegationen för atomenergifrågor för budgetåret 1970/71* och anför.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1965 tillkallades särskilda sakkunniga¹ — 1966 års atomenergiutredning — för att utreda frågan om statens fortsatta insatser på atomenergiområdet m. m. I uppdraget ingick bl. a. att överväga frågan om myndighetsorganisationen för tillsyn m. m. Genom tilläggsdirektiv den 24 januari 1969 preciserades och utvidgades utredningens uppdrag i denna del. Enligt direktiven borde utredningen mot bakgrund av den förutsedda utbyggnaden av atomkraft göra en bedömning av organisation och resurser för säkerhetsgranskning och tillsyn i första hand under den närmaste femårsperioden. Vidare uppdrogs åt utredningen att lägga fram förslag beträffande avgiftsfinansiering av verksamheten. I uppdraget ingick även att överväga behovet av ett organ för allmänt beredande och rådgivande uppgifter på atomenergiområdet.

Utredningen har den 23 december 1969 avlämnat betänkandet Myndighetsuppgifter på atomenergiområdet (Stencil I 1969 : 7).

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av arbetarskyddsstyrelsen, statens strålskyddsinstitut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, statens planverk, statskontoret, riksrevisionsverket, fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, koncessionsnämnden för miljöskydd, kommerskollegium, statens vattenfallsverk, länsstyrelsen i Kalmar län, länsstyrelsen i Hallands län, delegationen för atomenergifrågor — som bifo-

¹ Landshövdingen Mats Lemne, ordförande, professorn Lamek Hulthén, direktören Bengt Lyberg och budgetchefen Bo Jonas Sjunander.

gat yttrande av sin reaktorförläggningsskommitté —, energikommittén, kommerskollegieutredningen, Sveriges industriförbund, Svenska kraftverksför-
eningen, AB Atomenergi, Tekniska röntgencentralen AB samt Ångpanne-
föreningen. Därjämte har AB ASEA-ATOM inkommit med en skrivelse i
frågan.

I statsverkspropositionen (bil. 15 s. 77) har Kungl. Maj:t föreslagit riks-
dagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till delegationen för
atomenergifrågor för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av
610 000 kr.

Betänkandet

Nuvarande organisation

Nuvarande myndighetsorganisation tillkom i samband med den särskilda
koncessionslagstiftningen på atomenergiområdet. Enligt atomenergilagen
(1956 : 306) krävs tillstånd för innehav m. m. och export av nukleärt mate-
riäl samt för uppförande av atomreaktor m. fl. anläggningar. Tillstånd en-
ligt lagen meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t be-
stämmer. Om det av säkerhetsskäl eller eljest från allmän synpunkt anses
påkallat kan villkor för tillstånd uppställas.

Tillsynsmyndighet enligt lagen är delegationen för atomenergifrågor. De-
legationen har även vissa uppgifter av mera allmänt rådgivande och bere-
dande natur. Delegationen skall således ingående följa utvecklingen på
atomenergiområdet och såsom rådgivande organ dra upp riktlinjer för
atomenergiverksamheten mot bakgrunden av det allmänna bränsle- och kraft-
försörjningsläget i landet. Vidare har delegationen till uppgift att avge ut-
låtanden i koncessions- och tillståndsärenden samt lagstiftnings- och sek-
retessfrågor på atomenergiområdet ävensom i frågor rörande statsanslag
till atomenergiverksamhet. Delegationen skall även bereda ärenden rörande
det internationella atomenergisamarbetet.

Ett motiv för delegationens inrättande år 1956 var det behov av inter-
departementalt samråd som förelåg genom att frågor rörande elkraft och
övriga energifrågor då hörde till skilda departement. För att biträda vid
handläggningen av säkerhetsfrågor vid atomenergianläggningar och han-
tering av nukleärt material utsågs samma år reaktorförläggningsskommitté-
n som en rådgivande kommitté inom delegationen.

Delegationen består av fem ledamöter, vilka förordnas av Kungl. Maj:t.
Delegationen lyder direkt under Kungl. Maj:t och hör till industrideparteme-
ntet. Ledamöterna skall utses oberoende av anknytning till visst organ
eller företag. Till delegationen är f. n. knutna experter, som företräder skil-
da intressenter på atomenergiområdet, bl. a. AB Atomenergi samt den stat-
liga och enskilda kraftindustrin.

Reaktorförläggningsskommittén består av ordförande jämte ytterligare minst fyra ledamöter, vilka utses av Kungl. Maj:t. Ledamöterna representerar olika slag av sakkunskap på främst strålskydds-, värmeteknik- och materialområdena.

Den mest arbetskrävande av delegationens uppgifter på säkerhetsområdet är granskningen av ansökningar om tillstånd att uppföra reaktorer och andra atomenergianläggningar. Denna granskning gäller de potentiella riskerna vid anläggningarna och syftar till att ge dessa en utformning som förebygger och begränsar följderna av en eventuell olycka. Ansökningarna remitteras regelmässigt till delegationen och överlämnas därefter till reaktorförläggningsskommittén. Efter en ingående bearbetning av materialet överlämnar kommittén ett yttrande till delegationen med förslag till villkor för tillståndet. I viktigare ärenden — t. ex. tillstånd att uppföra kraftreaktorer — hör delegationen även vissa andra myndigheter m. fl., nämligen statens strålskyddsinstitut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, statens planverk, vederbörande länsstyrelse samt AB Atomenergi. Yttrandena från remissinstanserna och från reaktorförläggningsskommittén överlämnas till Kungl. Maj:t med delegationens eget yttrande, i vilket anförs allmänna synpunkter på bl. a. förläggningsfrågan.

De tillstånd som meddelas av Kungl. Maj:t innehåller vissa villkor, vanligen i form av en hänvisning till de villkor som föreslagits i reaktorförläggningsskommitténs yttrande. När det gäller kraftreaktorer uppställs vanligen det villkoret att anläggningen inte får tas i drift innan den godkänts av delegationen och strålskyddsmyndigheten, d. v. s. statens strålskyddsinstitut. Delegationen bemyndigas i regel att meddela de ytterligare villkor som anses erforderliga från säkerhetssynpunkt eller eljest från allmän synpunkt.

Reaktorförläggningsskommittén handlägger självständigt vissa mer rutinbetonade frågor om driften av reaktorer och andra anläggningar, transporter och lagring av nukleärt material m. m. Dessutom har kommittén en rad uppgifter av mera allmän karaktär, som t. ex. att följa upp reaktorsäkerhetskraven samt bevaka forsknings- och utvecklingsarbetet på säkerhetsområdet i andra länder. Kommittén fungerar vidare som remissinstans och medverkar i norm- och standardiseringsarbete på områden av betydelse från reaktorsäkerhetssynpunkt.

En särskild uppgift utgörs av frågor i samband med säkerhetskontroll av nukleärt material ("safeguards"). Sådan kontroll utövas i vårt land av bl. a. Förenta staterna i samband med leveranser av anrikat uran m. m. Genom Sveriges anslutning till fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen väntas hela den svenska atomenergiverksamheten komma att underkastas kontroll av Internationella atomenergiorganet (IAEA). Mot bakgrund härav har delegationen försöksvis infört ett system för insamling och bearbetning av uppgifter från anläggningsinnehavare. Systemet avses

ge erforderligt underlag för materialredovisning enligt såväl bilaterala avtal som ett framtida kontrollavtal med IAEA.

Hos delegationen finns f. n. sex tjänstemän som utgör ett sekretariat åt reaktorförläggningskommittén. Av dessa är fyra handläggande tekniker (reaktorinspektörer eller biträdande reaktorinspektörer). Medel för ytterligare en tekniker har beräknats för budgetåret 1969/70. Kommittén anlitar även i viss utsträckning konsulter enligt särskilda avtal.

För att sätta in de speciella myndighetsuppgifterna på atomenergiområdet i sitt sammanhang redovisar utredningen även lagstiftning och organisation på vissa angränsande områden.

Prövningen av strålskyddsfrågorna, vilken sker enligt strålskyddslagen (1958 : 110), syftar till en kontinuerlig övervakning av strålningsmiljön i och omkring en anläggning vid normal drift. Särskilt tillstånd enligt strålskyddslagen erfordras i princip inte för vad som omfattas av tillstånd enligt atomenergilagen. I anslutning till tillstånd enligt atomenergilagen meddelar strålskyddsmyndigheten de särskilda föreskrifter som erfordras för strålskyddet.

Miljöskyddslagen (1969 : 387) är tillämplig på uppförandet av atomenergianläggningar i vad avser annan störningsverkan än den som täcks av atomenergilagen och strålskyddslagen, såsom t. ex. utsläpp av uppvärmt kylvatten från en atomkraftstation. Skyldighet gäller att söka tillstånd för uppförandet hos koncessionsnämnden för miljöskydd. Miljöskyddslagen ersätter de tidigare bestämmelserna om åtgärder mot vattenförorening i vattenlagen. Denna lag är dock alltjämt tillämplig i frågor om bl. a. byggande i vatten. Vidare är atomenergianläggningar liksom andra industriella anläggningar underkastade gällande planbestämmelser.

Resursbehov för säkerhetsmyndigheten

Den utbyggnad i stor skala av kommersiell atomkraft som nu påbörjats i vårt land innebär en kraftig ökning av säkerhetsmyndighetens arbetsuppgifter. Utredningen anser angeläget att myndigheten disponerar över kvalitativt fullgoda resurser. Dessa resurser bör dimensioneras så att säkerhetsgranskningen kan genomföras med hittillsvarande ambitionsnivå utan att handläggningen fördröjs och förseningar i utbyggnadsprogrammet riskeras.

Med dessa allmänna förutsättningar har en expertgrupp inom utredningen beräknat resursbehovet under den närmaste femårsperioden. Genom att sammanställa det beräknade behovet av insatser för olika typer av arbetsuppgifter med den förväntade utvecklingen av efterfrågan — i första hand genom utbyggnaden av atomkraftstationer — har expertgruppen kommit fram till ett resursbehov i fråga om teknisk personal motsvarande 12—14 manår budgetåret 1970/71, vilket innebär en fördubbling i förhållande till

innevarande budgetår. Behovet beräknas öka till 15—18 manår budgetåret 1974/75. Utredningen ansluter sig till denna bedömning men framhåller att den baseras endast på behov som i dag med tämligen stor säkerhet kan förutses. Den snabba utvecklingen på området kan aktualisera nya säkerhetsproblem, som kräver särskilda insatser från myndigheten. Som ett exempel nämns närförläggningsfrågorna. Utredningen framhåller även att behovet av insatser beträffande materialkontroll är speciellt svårbedömd.

I fråga om säkerhetsmyndighetens inre uppbyggnad anser utredningen önskvärt att även i fortsättningen ha ett till myndigheten knutet organ bestående av högt kvalificerade, oberoende experter. Detta organ — som benämns reaktorsäkerhetsnämnden — bör få en sammansättning som i huvudsak motsvarar reaktorförsläggningskommitténs. Däremot torde den nuvarande kommitténs arbetsformer inte kunna överföras till den nya nämnden, som bör delta i behandlingen främst av större tillståndsärenden eller av frågor som har principiell betydelse.

Utredningen anser det lämpligt att i den nya organisationen bevara och renodla systemet med en projektansvarig tjänsteman för varje större ärende. Dessutom erfordras medverkan av kvalificerad expertis på de tekniska specialområden som berörs vid säkerhetsbedömningen av t. ex. en stor kraftreaktor. Utredningen anser att experter med den speciella inriktning det här gäller i normalfallet inte bör anställas hos myndigheten. I stället bör myndigheten i samband med varje större projekt köpa de tjänster som erfordras för att genomföra säkerhetsgranskningen. Av de organisationer som kan komma ifråga torde bl. a. Atomenergi och vissa konsultföretag ha tillgång till expertis som kan anlitas av myndigheten.

I varje projektgrupp bör, förutom den projektansvarige tjänstemannen, ingå även de experter som utsetts att biträda vid granskningsarbetet. Gruppens storlek och sammansättning bör kunna varieras med hänsyn till projektens karaktär och svårighetsgrad. Utredningen förutsätter att det i praktiken kommer att visa sig lämpligt att tämligen regelmässigt anlita vissa experter på några centrala områden, som alltså skulle komma att bilda en till myndigheten löst knuten stab. Om det visar sig att myndigheten får ett behov av att permanent anlita en viss expert bör myndigheten ha möjlighet att arvodesanställa denne på del- eller heltid.

För att samordna de olika projektgruppernas verksamhet och företräda reaktorsäkerhetsmyndigheten utåt erfordras enligt utredningens mening en chefstjänsteman med såväl vetenskaplig-teknisk som administrativ kompetens. Chefstjänstemannen bör vara föredragande i den föreslagna reaktorsäkerhetsnämnden.

Utredningens förslag i fråga om säkerhetsmyndighetens behov av teknisk personal under de två närmaste budgetåren sammanfattas sålunda:

	1970/71	1971/72
Chefstjänsteman	1	1
Tekniker med kompetens som projektledare (reaktorinspektör)	4	5
Övrig teknisk personal (bitr. reaktorinspektör, ingenjör) ..	2	2
Konsulter (räknat i manår)	5	5
	12	13

Anknytning till annan myndighet

Uppgifterna på reaktorsäkerhetsområdet väntas — trots en betydande expansion i förhållande till nuläget — komma att under perioden fram till år 1975 utgöra ett begränsat underlag för en fristående myndighet. Utredningen har därför prövat möjligheterna att anknyta uppgifterna till ett befintligt organ med likartade uppgifter.

Efter en genomgång av tänkbara myndigheter — arbetarskyddsstyrelsen, statens strålskyddsinstitut, statens naturvårdsverk och kommerskollegium — har utredningen funnit att en anknytning till strålskyddsinstitutet utgör det mest fördelaktiga alternativet. Bl. a. framhålls likheten i fråga om verksamhetens målsättning och allmänna karaktär. Institutet har således en klar inriktning på skyddsfrågor. Arbetet inom en reaktorsäkerhetsmyndighet bör enligt utredningens mening på motsvarande sätt specifikt ha sin inriktning på de tekniska aspekterna av säkerhetsproblemen inom atomenergi-verksamheten. En viktig beröringspunkt är också att strålskydds- och reaktorsäkerhetsarbetet båda har att göra med de faror som är förbundna med verksamhet som ger upphov till radioaktiv strålning. Det nära sambandet mellan atomenergilagen och strålskyddslagen skapar även vissa likheter i fråga om administrativa uppgifter. I några fall — besvarande av remisser, vissa rutinbetonade tillstånd — torde direkta samordningsvinster kunna uppnås vid handläggningen.

I fråga om tekniska uppgifter är det emellertid inte lika klart att en organisatorisk samordning mellan strålskyddsinstitutet och reaktorsäkerhetsmyndigheten leder till några påtagliga fördelar. Institutets verksamhet är inriktad på skydd för personalen vid radiologiskt arbete inom sjukvård, forskning och industri. När det gäller atomenergianläggningar är prövningen enligt strålskyddslagen begränsad till strålskyddsfrågor vid normal drift. Reaktorsäkerhetsmyndighetens prövning enligt atomenergilagen gäller däremot de potentiella riskerna för felfunktion eller haveri vid en anläggning och syftar till att denna skall utformas på ett sätt som reducerar risken för ett haveri till ett minimum. Det föreligger således skillnader mellan prövningen av strålskyddsfrågor och reaktorsäkerhetsfrågor beträffande såväl metodik och erforderlig sakkunskap som tidpunkt för den huvudsakliga arbetsinsatsen. Härav följer att några mera betydande samordningsvinster på teknisk nivå inte torde kunna uppnås vid en anknytning av reaktorsäkerhetsuppgifterna till strålskyddsinstitutet.

Utredningen anser att ett val av strålskyddsinstitutet som anknytningsmyndighet inte behöver försvåra en senare prövning av de organisatoriska sambanden mellan olika statliga säkerhets- och tillsynsverksamheter. Beträffande den särskilda tillsynen på strålskydds- och reaktorsäkerhetsområdet kan det efter hand visa sig önskvärt att åstadkomma en närmare samordning med de myndigheter som verkar på miljöskyddsområdet. En annan tänkbar utvecklingslinje är anknytning till ett statlig tekniskt säkerhetsorgan med uppgifter av en typ som f. n. handhas av arbetarskyddsstyrelsen och kommerskollegium m. fl. myndigheter. Det har emellertid inte varit möjligt för utredningen att avvakta resultatet av vissa andra utredningar som kan påverka bedömningen av dessa långsiktiga organisationsfrågor. Endast vid en anknytning till strålskyddsinstitutet synes det möjligt att redan nu uppnå en fullt tillfredsställande lösning.

Anknytningen föreslås ske på så sätt att personalen för reaktorsäkerhetsfrågor inordnas som en särskild avdelning i strålskyddsinstitutet under ledning av den föreslagne chefstjänstemannen. Den nya reaktorsäkerhetsavdelningen kommer enligt förslaget alltså att utgöra en del av strålskyddsinstitutet och i administrativt hänseende inordnas i institutets organisation.

I fråga om utformningen av lednings- och beslutsfunktionerna vid en samorganisation med strålskyddsinstitutet har två huvudalternativ redovisats. Det ena innebär att strålskyddsinstitutet bär upp funktionerna som reaktorsäkerhetsmyndighet och att ett rådgivande organ för reaktorsäkerhetsfrågorna tillskapas inom institutet. Det andra alternativet innebär en uppdelad beslutsapparat. Enligt detta alternativ kommer myndighetsfunktionerna i anslutning till atomenergilagerna att utövas av en fristående reaktorsäkerhetsnämnd, samtidigt som en administrativ samordning sker under strålskyddsinstitutets styrelse.

Utredningen förordar alternativet med en gemensam beslutsapparat. En sådan anknytning utgör en garanti för en gemensam myndighetssyn på de två näraliggande områdena strålskydd och reaktorsäkerhet. Vidare anser utredningen att en effektiv ledning av reaktorsäkerhetsarbetet förutsätter att såväl det administrativa som det tekniska ansvaret ligger hos samma organ.

Strålskyddsinstitutets styrelse behandlar inom institutets nuvarande arbetsområde endast principfrågor av större betydelse. Vid den föreslagna utvidgningen av institutets uppgifter bör motsvarande gälla även inom reaktorsäkerhetsområdet. Styrelsen bör kompletteras med minst en ledamot som har erfarenhet på detta område. Den föreslagna reaktorsäkerhetsnämnden bör få ställning som rådgivande organ till institutets styrelse. Nämnden bör enligt instruktionen höras i de reaktorsäkerhetsärenden som avgörs av styrelsen. Reaktorsäkerhetsnämnden förutsätts också i övrigt inom sitt ansvarsområde komma att spela en aktiv roll.

Den cheftjänsteman, som enligt utredningens förslag avses utöva den omedelbara ledningen av gransknings- och tillsynsverksamheten, bör fatta beslut i alla tekniska reaktorsäkerhetsfrågor som inte är av den naturen att de skall avgöras av institutets styrelse. Nämnden kommer, i den mån den medverkar i behandlingen av dessa frågor, att fungera som rådgivande organ åt cheftjänstemannen. Denne bör vara skyldig att i vissa fall höra nämnden. Vid oenighet mellan nämnd och cheftjänsteman bör ärendet underställas styrelsen.

Två av utredningens experter¹ har avgett ett särskilt yttrande, i vilket förordas en uppdelad beslutsapparat med en fristående reaktorsäkerhetsnämnd som formellt beslutande i tekniska reaktorsäkerhetsfrågor. Experterna förutsätter dock liksom utredningen en för strålskydds- och reaktorsäkerhetsfrågor gemensam administration.

Med hänsyn till att anknytningen av reaktorsäkerhetsfrågorna kommer att medföra vissa administrativa uppgifter för strålskyddsinstitutet anser utredningen nödvändigt att förstärka institutets kansli med en kvalificerad tjänsteman (byrådirektör) och ett biträde. Därutöver erfordras tre biträden inom den nya reaktorsäkerhetsavdelningen.

På grundval av organisationsförslaget har utredningen gjort en kostnadsberäkning för strålskyddsinstitutets verksamhet på reaktorsäkerhetsområdet budgetåret 1970/71. Beräkningen omfattar dels personal, som förutsätts tillhöra den nya reaktorsäkerhetsavdelningen, dels personal som tillförs kansliet och utnyttjas gemensamt av hela institutet. Beräkningen slutar på ett belopp av 1 700 000 kr. för budgetåret 1970/71, vilket innebär en ökning med 1 170 000 kr. i förhållande till den del av innevarande budgetårs anslag till delegationen för atomenergifrågor som beräknas tas i anspråk för reaktorsäkerhetsfrågornas behandling. Vid jämförelsen bör beaktas att lokal-kostnader inte tas upp under sistnämnda anslag och att vissa administrativa uppgifter i samband med reaktorsäkerhetsfrågorna f. n. handhas av tjänstemän inom industridepartementet.

Handläggning av tillståndsärenden

Utredningen föreslår vissa ändringar av såväl formell som praktisk art i den nuvarande handläggningsordningen. Förslagen kan genomföras utan ändring av atomenergilagen. Utredningen har endast tagit hänsyn till prövningen enligt denna lag och har inte behandlat den parallella prövningen enligt bl. a. miljöskyddslagen.

Inrättandet av en permanent reaktorsäkerhetsmyndighet skulle förbättra förutsättningarna för en delegering av tillståndsärendena. Utredningen förslår att ansökningar inges till myndigheten och att denna meddelar tillstånd men att Kungl. Maj:t förbehåller sig avgörandet i alla ärenden som inte kan bedömas enbart från säkerhetssynpunkt.

¹ Organisationsdirektören Sune Andersson och överingenjören Lars Carlbon.

Med utgångspunkt från den praxis som redan utbildats vid prövningen av större tillståndsärenden anger utredningen hur handläggningen av ett kraftreaktorärende kan komma att ske i två etapper — avseende förläggningen och reaktorns tekniska utförande — sedan en permanent reaktorsäkerhetsmyndighet inrättats. I jämförelse med nuvarande ordning föreslås främst den ändringen att myndighetens prövning i den första etappen avslutas och redovisas för Kungl. Maj:t innan remissbehandling sker.

Finansiering av säkerhetsarbetet

Utredningen har funnit att verksamheten inom reaktorsäkerhetsmyndigheten i fortsättningen bör finansieras genom avgifter. Vidare bör i princip krävas full kostnadstäckning för myndighetens hela verksamhet. Detta krav innebär att kostnaderna för vissa uppgifter av allmän karaktär bör slås ut på den avgiftsfinansierade delen av verksamheten i form av pålägg.

Som utgångspunkt vid utformningen av taxan bör gälla att den som söker eller innehar tillstånd enligt atomenergilagen och därigenom föranleder insatser från myndighetens sida bör belastas med kostnaderna för dessa insatser. Beträffande taxekonstruktionen föreslås ett system med såväl fasta som rörliga avgifter. För atomreaktorer och andra anläggningar föreslås dels en fast avgift som tas ut i samband med ansökan om tillstånd enligt atomenergilagen dels en rörlig avgift som avser att täcka kostnaderna för myndighetens arbete med anläggningen i samband med granskning av tillståndsansökningar samt uppförande och drift. Samråd bör ske mellan myndigheten och sökanden eller anläggningsinnehavaren om uppläggningsarbetet för varje anläggning. För material föreslås fasta avgifter, såvida inte innehavaren samtidigt är anläggningsinnehavare.

En ansökan om tillstånd att uppföra och driva en atomkraftreaktor eller annan atomenergianläggning kan aktualisera säkerhetsproblem som är av sådan räckvidd att de inte enbart gäller den anläggning som ansökningen avser. Att låta den första ansökningen bära hela kostnaden för dessa utredningar skulle kunna få en hämmande inverkan på den tekniska utvecklingen inom atomenergiområdet. När problem av detta slag uppstår bör avgöras från fall till fall hur stor del av kostnaderna för specialutredningar m. m. som skall belasta det första projektet.

Övriga myndighetsuppgifter på atomenergiområdet

Utredningens förslag innebär att de myndighetsuppgifter som sammanhänger med den tekniska säkerhetsgranskningen och tillsynen på atomenergiområdet fr. o. m. den 1 juli 1970 förs över från delegationen för atomenergifrågor till statens strålskyddsinstitut. Några av delegationens andra uppgifter — t. ex. uppgiften att vara remissinstans i lagstiftningsfrågor — sammanhänger med dess verksamhet på säkerhetsområdet och torde därför utan svårighet kunna föras över till strålskyddsinstitutet. Beträffande tre

slag av uppgifter som åvilar delegationen kan emellertid en sådan överföring inte ske. Detta gäller uppgifterna i fråga om energipolitiken, utvecklingsfrågorna och det internationella atomenergisamarbetet.

När det gäller energifrågorna framhåller utredningen att delegationens uppgifter som samordnande och beredande energipolitiskt organ fått minskad betydelse. Under de senaste åren har delegationen dock tjänstgjort som ett forum för informella diskussioner mellan företrädare för staten och kraftindustrin. Den stora betydelsen från energipolitisk synpunkt och allmän samhällsplaneringssynpunkt av frågor om utbyggnad och förläggning av atomkraftstationer talar för att det kan finnas behov av ett organ för samråd på området mellan kraftföretagen och berörda myndigheter. Ett sådant samråd bör emellertid omfatta även utbyggnad av konventionell värmekraft och vattenkraft. Med hänvisning till att energikommittén väntas lägga fram förslag beträffande vissa organisatoriska åtgärder inom energisektorn går utredningen inte närmare in på frågan.

Delegationens uppgifter beträffande utvecklingsarbetet har under senare år kommit att begränsas till en årlig prövning av AB Atomenergis anslagsframställning. Sedan samtliga aktier i Atomenergi nyligen övergått i statens ägo bör emellertid bolaget betraktas som ett statligt fackorgan, och prövningen av anslagsfrågan bör normalt kunna äga rum inom ramen för den ordinarie budgetprövningen. Även frågor rörande internationella tekniska samarbetsprojekt bör i princip behandlas på samma sätt som frågor rörande det inhemska utvecklingsarbetet.

En annan viktig grupp av internationella frågor gäller avtal rörande leverans av nukleärt material med tillhörande kontrollbestämmelser. Utredningen anser sannolikt att dessa frågor liksom hittills kommer att handläggas främst på departementsnivå. Tillsynsmyndigheten enligt atomenergilagen kommer att ha det omedelbara ansvaret för att materialkontrollen genomförs i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. I fråga om uppgifter av mera utpräglad teknisk karaktär — t. ex. utveckling av nya kontrollmetoder — synes även Atomenergi böra delta i arbetet.

Remissyttrandena

Resursbehov för säkerhetsmyndigheten

De remissinstanser som tagit ställning till frågan om behovet av resurser för det tekniska säkerhetsarbetet ansluter sig allmänt till utredningens förslag. *Statens vattenfallsverk*, *Sveriges industriförbund* och *Svenska kraftverksföreningen* anser således förslaget väl avpassat till det planerade utbyggnadsprogrammet. Några av de remissinstanser som har direkt erfarenhet av granskningsarbetet, nämligen *reaktorförläggningsskommittén*, *AB*

Atomenergi och *AB ASEA-ATOM* antyder dock att utredningen kan ha något underskattat arbetsvolymen.

Även utredningens förslag om en projektinriktad organisation som till stor del bygger på utomstående expertis tillstyrks allmänt. *Statskontoret* bedömer en sådan arbetsform mycket ändamålsenlig vid den art av verksamhet som det här gäller. *AB Atomenergi* hälsar med tillfredsställelse utredningens förslag att bolaget skulle bidra med tillfälligt anlitade sakkunniga och betonar värdet av att konsulter kan väljas inom den breda kompetensram, som bolagets personal representerar. Även *Ångpanneföreningen* delar utredningens uppfattning att man tills vidare bör undvika en alltför stor fast organisation inom den nya reaktorsäkerhetsmyndigheten och i stället köpa erforderliga tjänster på konsultmarknaden. Föreningen förklarar sig beredd att efter överenskommelse från fall till fall och i mån av resursernas tillräcklighet ställa sin erfarenhet från konventionell värme- och elteknik till förfogande.

Reaktorförläggningskommittén tillstyrker utredningens förslag om en projektuppdelad organisation, i vilken fast anställda reaktorinspektörer är projektansvariga. Kommittén anser att det jämte dessa hos myndigheten även måste finnas fast anställd personal med teknisk specialkompetens för ett optimalt och meningsfullt utbyte av de anlitade konsulttjänsterna. *AB ASEA-ATOM* anser likaledes att en större del av arbetsinsatsen bör handläggas inom myndigheten än vad utredningen förutsatt. Bolaget pekar särskilt på behovet av kontinuitet i granskningsarbetet och på den intressekonflikt för konsulterna som oundvikligen är förbunden med deltagandet i detta arbete.

Anknytning till annan myndighet

Utredningens förslag om att föra arbetsuppgifterna på reaktorsäkerhetsområdet till statens strålskyddsinstitut med institutets styrelse som beslutande organ och en teknisk expertnämnd som rådgivande organ till styrelsen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *arbetarskyddsstyrelsen*, *statens strålskyddsinstitut*, *riksrevisionsverket*, *länsstyrelsen i Hallands län* och *Tekniska röntgencentralen*.

Utredningens förslag i anknytningsfrågan har mött kritik från ett antal remissinstanser. Flera instanser har i och för sig godtagit tanken på strålskyddsinstitutet som anknytningsmyndighet men — i likhet med de experter som avgett särskilt yttrande — ansett den av utredningen föreslagna kompetensfördelningen mellan styrelse och reaktorsäkerhetsnämnd som organisatoriskt otillfredsställande och därför förordat en uppdelad beslutsapparat. Således anser *statskontoret* att utredningens förslag om att låta reaktorsäkerhetsnämnden vara rådgivande organ på samma gång till institutets styrelse och till den tjänsteman som är chef för dess reaktorsäkerhetsavdelning är en ohållbar konstruktion. Alternativet med en fristående

reaktorsäkerhetsnämnd och en administrativ samordning under strålskyddsinstitutets styrelse innebär visserligen inte någon helt idealisk organisationsform, men statskontoret anser att den för dagen är den lämpligaste och bör prövas. Statskontoret håller för sannolikt att de erfarenheter som kommer att vinnas under den nya tillsynsmyndighetens fem första verksamhetsår kommer att kunna ge impulser och vägledning till en förbättrad och mera slutgiltig myndighetsorganisation. Härtill kommer också att vissa pågående kommittéarbeten inom besläktade eller närbelägna områden kan inom de närmaste åren väntas ge nya synpunkter även på utformningen och organisationen av reaktorsäkerhetsmyndighetens verksamhet.

En uppdelad beslutsapparat i enlighet med experternas förslag förordas även av *reaktorförläggningkommittén* och *AB ASEA-ATOM*. Reaktorförläggningkommittén framhåller att den nya nämnden i jämförelse med kommittén bör kompletteras inom ett par väsentliga kompetensområden men att antalet ledamöter från effektivitetssynpunkt dock inte bör vara större än sju. Även *kommerskollegium* förordar att reaktorsäkerhetsnämnden skall vara beslutande men anser beträffande anknytningsfrågan att minst lika starka skäl talar för att uppgifterna förs till kollegiet.

Delegationen för atomenergifrågor framhåller att utredningens förslag innebär en tämligen komplicerad organisation med oklart förhållande mellan styrelse och nämnd. Som en tänkbar lösning anges att utvidga strålskyddsinstitutets styrelse med ett antal ledamöter svarande mot den föreslagna reaktorsäkerhetsnämnden och att låta dessa arbeta som en mer eller mindre fristående avdelning av styrelsen under en gemensam ordförande. Delegationen anser emellertid att även alternativet en helt fristående reaktorsäkerhetsmyndighet borde kunna komma i fråga åtminstone som en övergångslösning.

Flera remissinstanser föreslår en helt fristående myndighet. Längst går *statens vattenfallsverk*, som anser att starka skäl talar för att redan nu göra reaktorsäkerhetsfunktionen till en från befintliga myndigheter och institutioner beslutsmässigt helt fristående instans för behandling av tekniska säkerhetsfrågor. Denna instans bör kunna bestå av den föreslagna reaktorsäkerhetsnämnden med därunder arbetande reaktorsäkerhetsavdelning. *Energikommittén* föreslår att för reaktorsäkerhetsarbetet och för övriga myndighetsuppgifter i samband med tillståndsärenden enligt atomenergilagen upprättas tills vidare en självständig nämnd, förslagsvis kallad statens nämnd för atomenergianläggningar. Nämnden bör förses med egna administrativa resurser dimensionerade i huvudsak enligt atomenergiutredningens förslag. Vid behov bör nämnden därutöver ha möjlighet att köpa allmän kontorservice från annan myndighet. *Energikommittén* framhåller att den föreslagna fristående nämnden bör ses som en övergångslösning till dess att kommitténs och kommerskollegieutredningens betänkanden presenterats och övervägts.

Även *Svenska kraftverksföreningen* och *AB Atomenergi* ger förord åt en fristående myndighet, med en anknytning enligt experternas särskilda yttrande som andra alternativ. *Ångpanneföreningen* förordar likaledes en självständig myndighet. Skulle emellertid övervägande skäl anses tala för att den nya reaktorsäkerhetsmyndigheten integreras i en redan befintlig myndighet bör denna enligt föreningens åsikt bli arbetarskyddsstyrelsen, som enligt gällande lagstiftning är övervakningsmyndighet vid konventionella värmekraftanläggningar.

Handläggning av tillståndsärenden

Endast några remissinstanser har framfört synpunkter beträffande utredningens förslag om vissa ändringar i ordningen för behandling av tillståndsärenden enligt atomenergilagen.

Svenska kraftverksföreningen anser att förslaget om att säkerhetsmyndigheten — innan ärendet överlämnas till Kungl. Maj:t — skall göra en bedömning av säkerhetsfrågorna kan medföra risk för förlängd behandlingstid och förordar därför det nu gällande förfarandet med parallell behandling hos reaktorsäkerhetsmyndighet och övriga remissinstanser. *Statens planverk* understryker vikten av att förläggingsplatsens lämplighet på ett tidigt stadium allsidigt prövas — sålunda även från fysisk planeringssynpunkt — och drar därav slutsatsen att ett underremissförfarande från säkerhetsmyndigheten till planverket bör vara obligatoriskt.

Statens vattenfallsverk har i och för sig intet att erinra mot de av utredningen föreslagna handlägningsformerna med etappvisa tillstånd, som i stort sett redan blivit praxis. Ett fastläggande av den föreslagna ordningen bör emellertid anstå tills att energikommittén avgett sitt betänkande och i avvaktan på en önskvärd samordning och förenkling av handlägningsformerna för tillståndsgivningen enligt atomenergilagen och miljöskyddslagen och för övrig samhällelig prövning avseende samhällsplanering och energipolitik.

Flera andra remissinstanser har i anslutning till utredningens förslag tagit upp de rättsliga och administrativa samordningsproblemen vid tillståndsprövningen för atomenergianläggningar m. m. *Delegationen för atomenergifrågor* anser att den nuvarande ordningen innebär olägenheter. En fortsatt prövning av atomenergianläggningarnas tillåtlighet enligt flera lagkomplex är visserligen ofrånkomlig med hänsyn till de skilda samhällsintressen som berörs. Det bör emellertid enligt delegationens mening vara möjligt att genom organisatoriska åtgärder samordna och förenkla handläggningen av tillståndsfrågorna, vilket skulle medföra tidsvinster och minskade kostnader för såväl sökande som berörda myndigheter. Delegationen anser även att en mera allmän översyn av förhållandet mellan olika statliga tillsyns- och tillståndsverksamheter på säkerhets- och miljöskyddsområdet bör övervägas. En sådan översyn skulle kunna leda till betydande

förändringar av nuvarande organisatoriska förhållanden. Även om det här med nödvändighet måste bli fråga om en flerårig process finns det därför skäl att vid upprättandet av en ny organisation på reaktorsäkerhetsområdet välja en modell som inte försvårar en framtida mera ändamålsenlig lösning. Liknande synpunkter framförs av *energikommittén*, *Sveriges industriförbund* och *Ångpanneföreningen*.

Statens naturvårdsverk och *statens planverk* påpekar att utredningen inte behandlat frågan om att samordna prövningen av atomenergianläggningar från säkerhetssynpunkt med prövningen från miljöskydds- och naturvårdssynpunkt och med samhällsplaneringen i stort. *Koncessionsnämnden för miljöskydd* framhåller särskilt att den dubbla koncessionsplikten enligt atomenergilagen och miljöskyddslagen för med sig samordningsproblem. Nämnden anför att de miljöskydds- och naturvårdssynpunkter, som rätteligen skall prövas enligt miljöskyddslagen, enligt utredningens förslag — liksom f. n. — torde komma att föras in i bedömningen redan vid Kungl. Maj:ts prövning av säkerhetsfrågorna enligt atomenergilagen. En efterföljande prövning enligt miljöskyddslagen av t. ex. lokaliseringsfrågan med hörande av i stort sett samma myndigheter som redan yttrat sig till Kungl. Maj:t i ämnet kan med fog komma att uppfattas såsom meningslös. Koncessionsnämnden anger som en möjlighet att undvika nämnda olägenheter att låta prövningen enligt miljöskyddslagen utföras, innan frågan om koncession enligt atomenergilagen avgörs. Den efterföljande prövningen hos Kungl. Maj:t skulle kunna ske uteslutande under beaktande av sådana omständigheter som avses i atomenergilagen.

Finansiering av säkerhetsarbetet

Samtliga remissinstanser som uttalat sig i frågan har anslutit sig till principen att säkerhetsmyndighetens tjänster i samband med tillståndsgivning och tillsyn skall avgiftsbeläggas.

Statskontoret tillstyrker förslaget att myndighetens verksamhet skall bedrivas med sikte på full kostnadstäckning. Ett system bestående av såväl fasta som rörliga avgifter torde innebära en smidig form för kostnadstäckningen. *Riksrevisionsverket* finner det ändamålsenligt att reaktorsäkerhetsmyndighetens hela verksamhet avgiftsfinansieras. Kostnaderna för säkerhetsprövningen kommer därigenom att ingå som en naturlig del i de totala kostnaderna för reaktoranläggningen. Om en total avgiftsfinansiering tillämpas, synes det ligga närmast till hands med en nettoredovisning över budgeten. Strålskyddsinstitutet skulle då endast få ett formellt anslag för sin reaktorsäkerhetsverksamhet.

Enligt *statens vattenfallsverks* mening bör grundläggande och allmän verksamhet inom reaktorsäkerhetsområdet finansieras på annat sätt än genom avgifter. Vattenfallsverket anser det vidare önskvärt att på sikt söka komma fram till ett system med fasta avgifter. Ett sådant system föreslås

även av reaktorförläggningskommittén, Sveriges industriförbund, Svenska kraftverksföreningen, AB Atomenergi och AB ASEA-ATOM. Bl. a. framhålls svårigheten att vid rörliga avgifter fördela kostnaderna mellan flera projekt med likartade systemlösningar utan att det först granskade projektet får bära en oproportionerligt stor del av granskningskostnaden, vilket skulle kunna få en ogynnsam effekt på den tekniska utvecklingen.

Sveriges industriförbund och Ångpanneföreningen anser att sökanden under alla förhållanden bör ges rätt att yttra sig över nödvändigheten av det ifrågasatta granskningsarbetet. Ångpanneföreningen anser det vidare — liksom Svenska kraftverksföreningen — lämpligt att så stor del av det erforderliga utredningsarbetet som möjligt utförs inom sökandens egen organisation eller av oberoende konsulter, vilka utväljs och anlitas av sökanden. Föreningen understryker att fördelarna med ett fritt konkurrenssystem härvid bör utnyttjas. Detta föreslås ske på så sätt att reaktorsäkerhetsmyndigheten auktoriserar vissa större konsultföretag, vilka på vissa bestämda områden fullgör av myndigheten genom sökanden begärda uppdrag och vilka fritt får konkurrera om uppdragen.

Statskontoret biträder i och för sig tanken på samråd mellan myndighet och sökande i fråga om uppläggningsarbetet men förutsätter att garantier skapas mot otillbörlig påverkan från sökandens sida i vad gäller tillsynens omfattning och intensitet.

Övriga myndighetsuppgifter på atomenergiområdet

Endast några få remissinstanser har kommenterat utredningens förslag om att fördela de allmänt beredande och rådgivande uppgifter som f. n. åvilar atomenergidelegationen på andra organ, främst vederbörande departement och AB Atomenergi.

Kommerskollegieutredningen instämmer i att förutsättningarna för delegationens verksamhet har ändrats och att den nuvarande organisationen för de planeringsinriktade uppgifterna på detta område därmed kan sägas ha spelat ut sin roll. Utredningen framhåller att underlaget för en fortsatt analys av frågan om organisationen för planeringsuppgifterna på energiområdet måste komma från energikommittén.

Delegationen för atomenergifrågor anser att det alltjämt finns ett betydande behov av information i olika frågor rörande atomenergiverksamheten. Delegationen har genom sin periodiska granskning av utvecklingsprogrammet bidragit till att ge riksdag och allmänhet viss insyn och därigenom främjat en fördjupad debatt i dessa frågor. Dessutom har delegationen gett företrädare för staten och industrin värdefulla möjligheter till informellt samråd. Delegationen uttrycker den förhoppningen att de organisatoriska åtgärder, som kommer att vidtas till följd av bl. a. energikommitténs förslag, kommer att tillgodose det behov av information och kontakt som delegationen hittills bidragit till att fylla. Liknande synpunkter framförs av Svenska kraftverksföreningen.

Departementschefen

Organisationsfrågor

Behovet av övervakning och kontroll av verksamheten på atomenergiområdet har tagit sig uttryck i en särskild koncessionslagstiftning. Atomenergilagarna (1956 : 306) skapar förutsättningar för en ingående reglering av såväl uppförande och drift av atomenergianläggningar som hantering av nukleärt material. Denna reglering avser främst att tillgodose säkerheten och har i detta avseende en preventiv inriktning. Syftet är alltså att genom en ingående granskning av bl. a. anläggningens konstruktion förebygga och begränsa följderna av olyckor som kan leda till utsläpp av radioaktivitet. Frågor om utsläpp vid normal drift och dess inverkan på omgivningen regleras däremot i princip enligt strålskyddslagen (1958:110), ehuru särskilt tillstånd enligt denna lag inte fordras för vad som omfattas av tillstånd enligt atomenergilagarna. Frågor om uppförandet av atomenergianläggningar prövas från allmänna plan- och miljöskyddssynpunkter enligt annan lagstiftning, främst byggnadslagen (1947:385) och den nya miljöskyddslagen (1969:387).

Atomenergilagarna avser att utöver det tekniska säkerhetsintresset tillgodose även vissa allmänna intressen av bl. a. energipolitisk natur. Dessutom skapar lagen det formella underlaget för svenska statens åtaganden om säkerhetspolitisk kontroll m. m. i vissa överenskommelser med utländska stater och internationella organisationer.

Detta atomenergilagarnas blandade syfte avspeglas i viss mån i den nuvarande myndighetsorganisationen. Den myndighet — delegationen för atomenergifrågor — som bildades i samband med atomenergilagarnas ikraftträdande år 1956 har till uppgift att vara dels ett allmänt organ för samordning och rådgivning i fråga om atomenergiverksamheten i stort, dels tillsynsmyndighet enligt atomenergilagarna. Den sistnämnda, rent säkerhetstekniska funktionen har närmast utövats av en rådgivande expertnämnd till delegationen — reaktorförläggningskommittén — och den personal hos delegationen som biträder kommittén.

Denna organisation har närmast provisorisk karaktär. Den pågående utbyggnaden av atomkraften i vårt land ställer emellertid krav på ökade resurser för tillsynsverksamheten m. m. och aktualiserar samtidigt frågan om finansieringen av denna verksamhet. Mot denna bakgrund uppdrogs i början av år 1969 åt 1966 års atomenergiutredning att lägga fram ett förslag om en ny myndighetsorganisation jämte principer för avgiftsbeläggning av tillståndsgivning och tillsyn på området.

Det förslag som nu föreligger har sin tyngdpunkt på organisationen för säkerhetsgranskning och tillsyn. Utredningens grundtanke är att säkerhetsfrågorna på atomenergiområdet utgör ett fristående komplex, som kräver en myndighetsfunktion med betydande självständighet och hög teknisk

kompetens. Denna funktion byggs upp kring den nuvarande reaktorförläggningsskommittén — som föreslås bestå som en rådgivande reaktorsäkerhetsnämnd med i huvudsak oförändrade uppgifter — och dess tekniska sekretariat. Utredningen föreslår en betydande förstärkning av resurserna för säkerhetsgranskningen, huvudsakligen i form av konsulttjänster. Delegationen för atomenergifrågor föreslås upphöra och dess allmänt beredande och rådgivande uppgifter fördelas på vederbörande departement och AB Atomenergi.

I enlighet med sina direktiv har utredningen prövat möjligheterna att anknyta säkerhetsfunktionen till en befintlig myndighet med liknande uppgifter. Utredningen har funnit att strålskyddsmyndigheten, dvs. statens strålskyddsinstitut, har nära beröring med säkerhetsarbetet på atomenergiområdet i fråga om såväl verksamhetens grundläggande syfte som vissa administrativa uppgifter. Utredningen har därför föreslagit att institutet får ansvaret för även detta arbete. De erforderliga resurserna skulle därvid inordnas i institutet som en särskild reaktorsäkerhetsavdelning och reaktorsäkerhetsnämnden skulle få ställning som rådgivande organ till institutets styrelse. Beträffande formen för anknytningen har två av utredningens experter i ett särskilt yttrande föreslagit att nämnden blir beslutande i alla tekniska frågor på atomsäkerhetsområdet och att styrelsens ansvar på detta område begränsas till administrativa frågor.

Anknytningsfrågan har ägnats stor uppmärksamhet vid remissbehandlingen. Några remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag om en integration med strålskyddsinstitutet. Flertalet har dock föreslagit en lösare anknytning i enlighet med experternas förslag eller en åtminstone tills vidare helt självständig myndighet. Härvid har bl. a. hänvisats till att väntade förslag från energikommittén och kommerskollegieutredningen kommer att beröra organisationsfrågor på vissa näraliggande områden. Även flera remissinstanser som godtagit strålskyddsinstitutet som anknytningsmyndighet har framhållit att det finns behov av en allmän översyn av nuvarande organisatoriska förhållanden på bl. a. säkerhets- och miljöskyddsområdena i syfte att lösa vissa samordningsproblem, och att man därför inte nu bör vidta åtgärder som kan försvåra en senare, mera slutlig lösning av organisationsfrågorna.

Jag delar denna uppfattning. Energikommittén har i dagarna lagt fram sitt betänkande, som innehåller bl. a. förslag om att inrätta ett centralt energiorgan som utrednings-, berednings- och tillsynsmyndighet för energifrågor. Enligt förslaget skulle reaktorsäkerhetsfrågorna föras till denna myndighet med en särskild beslutande nämnd. Till det föreslagna energiorganet skulle även föras delegationens uppgift att vara rådgivande energipolitiskt organ, utvidgad till att gälla energifrågor i allmänhet. I vissa delar har energikommitténs förslag fått en skissartad karaktär med hänvisning till kommerskollegieutredningens betänkande, som väntas senare i år.

Jag är inte beredd att ta ställning till frågan om anknytningen av myndighetsuppgifterna på atomenergiområdet innan förslagen från de båda nämnda utredningarna prövats. Någon ändring av nuvarande organisatoriska förhållanden bör alltså tills vidare inte vidtas. Väsentliga delar av atomenergiutredningens förslag beträffande säkerhetsmyndighetens resurser och arbetsformer bör dock enligt min mening kunna tas upp nu. Jag återkommer härtill i det följande vid genomgången av personal- och anslagsfrågorna för delegationen.

Atomenergiutredningen föreslår vissa ändringar i ordningen för handläggning av tillståndsärenden enligt atomenergilagen. Bl. a. föreslås att beslutsrätten delegeras till den nya säkerhetsmyndigheten men att Kungl. Maj:t förbehåller sig avgörandet i ärenden som har betydelse från allmän synpunkt. Enligt förslaget bör sådana ärenden överlämnas till Kungl. Maj:t med myndighetens eget yttrande, varefter ärendet remitteras till övriga berörda myndigheter m. fl. I likhet med flera remissinstanser anser jag emellertid att remissbehandlingen bör ske innan ärendet överlämnas. I övrigt har jag intet att erinra mot utredningens förslag. Kungl. Maj:t kan enligt atomenergilagen meddela erforderliga föreskrifter om delegering.

I anslutning till utredningens förslag om handläggningsordningen har koncessionsnämnden för miljöskydd tagit upp frågan om samordningen mellan prövningen enligt atomenergilagen och miljöskyddslagen. Såsom tidigare nämnts föreligger efter införandet av sistnämnda lag en dubbel koncessionsplikt för atomenergianläggningar. Prövningen av en anläggnings omgivningsstörande verkningar i allmänhet sker enligt miljöskyddslagen, medan prövningen av strålningsriskerna sker enligt den speciallagstiftning som tagits in i atomenergilagen och strålskyddslagen. Prövningen enligt atomenergilagen begränsas alltså — såvitt avser en anläggnings verkningar på omgivningen — till de aspekter som täcks av speciallagstiftningen.

Jag delar koncessionsnämndens uppfattning om att prövningen enligt miljöskyddslagen inte bör föregripas av prövningen hos Kungl. Maj:t av tillståndsärendet enligt atomenergilagen. En framkomlig väg att lösa samordningsproblemet synes vara att låta handläggningen av ärendena — i vilken delvis samma myndigheter medverkar — ske parallellt. I anslutning till vad som vid remissbehandlingen anförts av bl. a. planverket vill jag även framhålla önskvärdheten av att den fysiska och regionalekonomiska planeringens intressen kan göra sig gällande på ett tidigt stadium. I sammanhanget kan nämnas att energikommittén i sitt betänkande föreslagit en särskild koncessionsprövning av alla energiproducerande anläggningar. De rättsliga och administrativa samordningsproblem som jag här berört torde således få tas upp i samband med prövningen av kommitténs förslag.

Personal- och anslagsfrågor

Vad jag hittills anfört har lett till slutsatsen att delegationen och reaktor-förläggningskommittén bör bestå med i huvudsak oförändrade uppgifter till dess en samlad prövning av organisations- och samordningsproblemen på angränsande områden kan äga rum. Det är emellertid nödvändigt att den nuvarande myndighetens resurser utan dröjsmål byggs ut för att motsvara de starkt ökade kraven främst i fråga om prövningen av nya atomkraftstationer under konstruktion och uppförande. Atomenergiutredningens förslag beträffande resursbehov och arbetsformer för den tekniska granskningen har fått ett genomgående positivt mottagande av remissopinionen. Enligt min mening bör förslaget i dessa delar kunna genomföras redan i och med budgetåret 1970/71.

När det gäller säkerhetsmyndighetens tekniska resurser har utredningen föreslagit en ganska begränsad ökning av den anställda personalen. Det förutsätts att myndigheten i betydande omfattning anlitar konsulter. Enligt förslaget skall dessa delta i granskningsarbetet inom projektgrupper under ledning av tjänstemän hos myndigheten. Som ledare och samordnare av det säkerhetstekniska arbetet föreslås en chefstjänsteman.

Jag förordar att reaktor-förläggningskommitténs tekniska sekretariat byggs ut i enlighet härmed. Jag ansluter mig således till utredningens princip att man inte bör bygga upp en stor fast organisation, som inom sig förfogar över all erforderlig specialistkompetens. Såsom påpekas i betänkandet och även av några remissinstanser kan det emellertid på vissa centrala områden visa sig önskvärt att till myndigheten fast knyta särskilda experter. Även jag anser att så bör kunna ske i den mån det motiveras av erfarenheterna och möjligheter finns att förvärva experter med de erforderliga kvalifikationerna.

Jag delar vidare utredningens uppfattning om behovet av en tjänsteman för samordning och ledning av det säkerhetstekniska arbetet. Härför bör inrättas en extra ordinarie tjänst.

Delegationens och reaktor-förläggningskommitténs behov av administrativ service har hittills tillgodosetts främst av personal hos vederbörande departement. Med hänsyn till verksamhetens expansion och de delvis nya arbetsuppgifterna — bl. a. i samband med införandet av internationell kontroll av nukleärt material — bör delegationen tillföras en administrativ tjänst. Jag beräknar medel för ändamålet.

I fråga om personal i övrigt beräknar jag medel för ytterligare två tekniker och två biträden.

Jag beräknar anslaget till delegationen enligt följande.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
Avlöningar	500 000	+ 930 000
Sjukvård	1 000	+ 1 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	18 000	+ 32 000
Lokalkostnader	—	+ 50 000
Expenser	15 000	+ 25 000
Därav engångsutgifter	—	+ 15 000
Lönekostnadspålägg	76 000	+ 72 000
	610 000	+ 1 110 000

Den för budgetåret 1970/71 beräknade posten för avlöningar innefattar medel för expertutredningar och konsulter samt för arvoden till delegationens ledamöter, experter och sekreterare. Posten reseersättningar har beräknats med hänsyn till myndighetens förutsedda stora behov av resor för inspektion m. m. inom och utom landet. Posten för lokalkostnader är ny, eftersom delegationen f. n. disponerar vissa kommittélokaler för vilka kostnaderna redovisas under annat anslag.

Beträffande finansieringen har atomenergiutredningen föreslagit att samtliga kostnader för myndighetens verksamhet täcks genom avgifter. Taxan föreslås bli konstruerad som en tidtaxa med periodisk debitering av vederbörande anläggningsinnehavare. För vissa mindre innehav av material föreslås dock fasta avgifter. Flera remissinstanser har ansett att fasta avgifter bör tillämpas allmänt, bl. a. med hänvisning till att ett avgiftssystem som låter omfattningen av granskningsarbetet för varje projekt bestämma avgiftens storlek drabbar avancerade konstruktioner och därmed hämmar den tekniska utvecklingen.

Jag anser att det samråd mellan myndigheten och sökanden som utredningen förutsatt bör kunna leda till en så rationell uppläggning av granskningsarbetet att kostnaderna hålls på en rimlig nivå. Det förutsätts även att myndigheten skall ha möjlighet att avgöra i vilken utsträckning kostnaderna för specialutredningar m. m. rörande nya tekniska problem skall belasta det först granskade projektet. Enligt min mening är de av utredningen föreslagna riktlinjerna väl ägnade att ligga till grund för avgiftssystemet. Med hänsyn till att det saknas erfarenheter av avgiftsfinansiering på detta område torde taxan tills vidare komma att ha provisorisk karaktär.

Med hänvisning till den föregående sammanställningen beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 för delegationen och dess reaktorför-läggningsskommitté till 1 720 000 kr., att liksom innevarande budgetår anvisas som ett särskilt förslagsanlag till delegationen för atomenergifrågor. Som nämnts bör i princip full kostnadstäckning för verksamheten gälla. Med hänsyn till den flexibilitet i fråga om myndighetens tillämpning av taxan som jag nyss förordat kan emellertid kortsiktigt betydande avvikelser från denna princip uppstå. Anslaget bör därför tills vidare redovisas brutto.

Inkomsterna av verksamheten bör redovisas på särskild titel, benämnd Till-syn av atomenergianläggningar m. m., under rubriken Uppbörd i statens verksamhet på riksstatens inkomstsida.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en extra ordinarie tjänst vid delegationen för atomenergifrågor för samordning och ledning av det säkerhetstekniska arbetet
2. till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 720 000 kr.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson